

Prof. Dr. Erhan Örselli

<https://orcid.org/0000-0003-3977-0099>
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Konya / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/013s3zh21>

Doç. Dr. Erdal Bayrakcı

<https://orcid.org/0000-0003-1939-5420>
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Konya / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/013s3zh21>

Doktorant Ahmet Tayfur Küçüköğlü

<https://orcid.org/0000-0002-9922-7410>
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/013s3zh21>

Z Kuşağı Gençliğinin Devlete ve Kurumlara Güveni: Türkiye Örneği

Generation Z Youth's Trust in the State and Institutions: The Case of Türkiye

ÖZET

1995-2010 yılları arası doğan bireyler Z Kuşağı olarak tanımlanmaktadır. Dijital teknolojiler dünyasında ve çoğu zaman sanal bir dünyada yaşayan Z Kuşağı'nın teknolojiyi yoğun kullanmaları hayatlarının önemli bir parçasıdır. Bu kuşağın diğer kuşaklara göre en önemli farkı, teknolojinin ve internetin içinde doğmuş ve büyüyor olmalarıdır. Bu durum onların algılama, düşünme, öğrenme ve farkındalıklarında özellikle de dünyaya bakış açılarında diğer kuşaklara göre önemli değişiklikler oluşturmaktadır. Genel nüfusun içindeki Z Kuşağı'nın oranı da dikkate alındığında bu yaş grubu gençlerin devletler tarafından incelenmesi ve analiz edilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır. Güven, bir kişinin sosyal ilişkide bulunduğu kişinin onun çıkarları doğrultusunda davranacağına duyduğu inançtır. Devlete ve kurumlara duyulan güven, devletlerin meşruiyetinin ve etkinliğini gerçekleştirilebilmesini ve hatta sürdürülebilmesini sağlayan önemli bir faktördür. Kamu politikalarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için vatandaşların güvenine ve kamusal desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak 1970'li yıllardan itibaren dünyada ve Türkiye'de vatandaşların devlete ve kurumlara duyduğu güven seviyesinde ciddi düşüşler söz konusudur. Nitekim yaşanan bu güven erozyonu modern demokratik sistemlerin meşruiyetini ve istikrarını zedelemektedir. Çalışmanın amacı, Z Kuşağı'nın Türkiye'de devlete ve kurumlara duyduğu güven düzeyini incelemek olarak belirlenmiştir. Ayrıca Z Kuşağı'nın kurumsal güven düzeyinin hangi faktörlerden etkilendiği çalışmada ele alınan bir diğer konudur. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nicel bir yöntem benimsenmiştir. Çalışmaya konu olan veriler anket çalışması ile elde edilmiştir. Anket çalışması 2023 yılında Türkiye evreninde, 23 ilde 2018 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 18-25 yaş arası gençlerden oluşmaktadır. Anket çalışmasının sonuçlarına göre Z kuşağı bireylerin devlet ve kurumlara duyduğu güven düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Z Kuşağı'nın demografik özelliklerinin, dindarlık düzeyinin, hayattan memnuniyetlerinin, gelecekte umut düzeylerinin ve ideolojik konumlandırma biçimlerinin kurumsal güven düzeyini etkilediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Z Kuşağı, güven, kurumsal güven, devlet.

ABSTRACT

Individuals born between 1995 and 2010 are defined as Generation Z. Living in the world of digital technologies and often in a virtual world, Generation Z's intensive use of technology is an important part of their lives. The most important difference between this generation and other generations is that they were born and grew up within technology and the internet. This situation creates significant changes in their perception, thinking, learning and awareness, especially in their perspective on the world. When the proportion of Generation Z in the general population is taken into account, it becomes necessary for this age group to be examined and analyzed by the government. Trust is the belief that a person has that the person they are in social relations with will act in accordance with their interests. Trust in the state and institutions is an important factor that ensures that the legitimacy and effectiveness of the government can be realized and even sustained. In order for public policies to be implemented effectively, citizens' trust and public support are needed. However, since the 1970s, there has been a serious decline in the level of trust that citizens have in the state and institutions in the world and in Turkey. As a matter of fact, this erosion of trust is undermining the legitimacy and stability of modern democratic systems.

The aim of the study was to examine the level of trust that Generation Z has in the state and institutions in Turkey. In addition, another issue addressed in the study is which factors affect the institutional trust level of Generation Z. In line with this purpose, a quantitative method was adopted in the study. The data subject to the study was obtained through a survey study. The survey study was conducted in 2023 in 23 provinces in the universe of Turkey with 2018 participants. The participants consist of young people between the ages of 18-25. According to the results of the survey study, it was determined that the level of trust that Generation Z individuals have in the state and institutions is low. In addition, it was found that the demographic characteristics of Generation Z, their level of religiosity, their satisfaction with life, their level of hope for the future and their ideological positioning affect the level of institutional trust.

Keywords: Generation Z, trust, institutional trust, government.

1. GİRİŞ

Güven, günümüzün karmaşık dünyasında iş birliğine dayalı ilişkileri mümkün kılan, topluluk duygusu oluşturan ve kolektif eylemi kolaylaştıran (Lee ve diğerleri, 2024: 2) bir faktör olması nedeniyle her zaman ilgi çeken bir konu olmuştur. Vatandaşların devlete ve kamu kurumlarına duydukları güveni veya güvensizliği neyin yönlendirdiği de literatürde araştırılan başka bir yönüdür (Cluverius ve Banda, 2018: 1006). Kurumsal güven, vatandaşların kamu görevlilerine ve kamu kurumlarına duydukları inanç olarak tanımlanabilir (Islam ve Ahsan, 2023: 120). Güven, vatandaşların kamu görevlilerinin kamu çıkarlarını yerine getirdiğine ve (Baker ve Chapin III, 2018: 5), vatandaşların kendilerine iyi davranıldığına, adil hizmet edildiğine inandıklarında ortaya çıkar (Kumagai ve Iorio, 2020: 14). Bu bağlamda vatandaşlar, devletin tarafsız olduğuna ve işini iyi yaptığına inandığında, kurumsal güvenleri artar (Andrews ve Jilke, 2016: 121). Genel olarak devlete duyulan güven, vatandaşların devletin yeterliliği, dürüstlüğü ve iyi niyetine ilişkin algısını yansıtır (Jensen ve Piatak, 2024: 108). Devlete güven duyulduğunda vatandaşlar devleti destekler ancak taraflı olduğunu ve görevini düzgün bir şekilde yerine getirmediklerini hissettiklerinde güvenlerini kaybederler (Patton, 2017: 45).

Kurumsal güven, devletin meşruiyetinin ve etkinliğinin gerçekleştirilebilmesini ve hatta sürdürülebilmesini sağlayan önemli bir unsurdur. Literatürde siyasi katılımı artırmada, sosyal uyumun sağlanmasında, kamu politikalarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için kamusal desteğin harekete geçirilmesinde güveninin hayati önem taşıdığı vurgulanmaktadır (Abayomi, 2024: 1). Güven, vatandaşların devlet kurumlarına yönelik algısını ve bunların meşruiyeti ile etkinliğini de etkiler (Pedersen ve Nielsen, 2020: 425). Bu nedenle devlet ve vatandaşlar arasında güven inşa etmek modern devletler için yadsınmaz bir önceliktir (Akinola, 2021: 2154). Nitekim birçok devlet, yasalar çıkararak, etik bağlılığı teşvik ederek ve hesap verebilirlik için mekanizmalar oluşturarak, vatandaşların devlete olan güvenini artırmak için çeşitli önlemler almaktadırlar (Anand ve Sossin, 2018: 4). Ancak literatürde gelişmiş demokrasilerde zaman içinde güven ilişkilerinin azaldığı, özellikle de devlete duyulan güvenin azaldığı belirtilmektedir (Tranter ve diğerleri, 2023: 693-694).

Vatandaşların penceresinden devlete ve kurumlara duyulan güveni ele alıp incelemek, vatandaşların ne düzeyde güven duyduğunu tespit edebilmek, devletin haklılığına ve varlık nedenine duyulan inanç olarak açıklanan meşruiyetinin ortaya konulması açısından, meşruiyetin temellerini zedeleyen veya sağlamlaştıran unsurların incelenmesi bağlamında oldukça önem taşımaktadır. Çünkü azalan güven, devletin ve kurumların meşruiyet algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Modern devletler açısından ise meşruiyetin sorgulanması uzun süre sürdürülebilir bir durum değildir. Bu açıdan düşünüldüğünde güven azlığı arzu edilen bir durum olmamakla birlikte, devlete ve kurumlara güven inşası ise kolay bir husus değildir. Ayrıca devlete güven inşa edebilmek yani vatandaş güvenini tesis edebilmek, güven ve güvensizliğin nedenlerini inceleyip aksayan yönlerini ortaya koyabilmek modern devlet olmanın bir gereğidir (Örselli, Taşpınar ve Bayrakçı, 2022: 54-55).

Literatürde 1995 ila 2010 yılları arası doğan bireyler Z Kuşağı olarak tanımlanmaktadır. Dijital yerliler olarak tanımlanan Z Kuşağı dijital teknolojiler dünyasında ve çoğunlukla sanal dünyada yaşamakta, sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Z Kuşağı internetin içine doğmuş olmaları ve her türlü bilgiye kısa sürede internet aracılığı ile ulaşabilmeleri ve sosyal medyadan etkilenebilmeleri açısından diğer kuşaklardan farklılaşmaktadırlar. Bu farklılaşma onların algılama, düşünme, öğrenme ve özellikle dünyaya bakış açılarında kendini göstermektedir. Genel nüfusun içindeki Z Kuşağı'nın oranı da dikkate alındığında Z Kuşağı'nın devletler tarafından incelenmesi ve analiz edilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır.

Uzun zamandır dünyada ve Türkiye'de devlete ve kurumlara yönelik vatandaş güveninin azaldığı yönünde tespitler yapılmaktadır. Yaşanan bu durum sadece az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere has bir durum olmamakla birlikte güven erozyonu devletin ve kurumlarının meşruiyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Literatür incelendiğinde Z Kuşağı üzerine yapılan çalışmaların pazarlama ve siyasi katılım gibi konularda yapıldığı, Z Kuşağı'nın devlete ve kurumlara duyduğu güveni inceleyen bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Z Kuşağı'nın Türkiye'de devlete ve kurumlara duyduğu güven düzeyini incelemek olarak belirlenmiştir. Ayrıca Z Kuşağı'nın kurumsal güven düzeyinin hangi faktörlerden etkilendiği çalışmada ele alınan bir diğer konudur. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nicel bir yöntem benimsenmiştir. Çalışmaya konu olan veriler anket çalışması ile elde edilmiştir. Anket çalışması 2023 yılında Türkiye evreninde, 23 ilde 2018 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 18-25 yaş arası gençlerden oluşmaktadır.

2. KUŞAK KAVRAMI ve Z KUŞAĞI

Kuşak kavramı literatürde üzerinde sıklıkla durulan bir kavramdır. Belki de kuşakların bir kavram olarak farkındalığı, kendilerini ebeveynlerinden biraz bilinçli bir şekilde ayıran Baby Boomers (Bebek Patlaması) kuşağının 1960'lı yıllarda gelişimiyle onlarca yıl önce başlamıştır (Schultz, 2024: 11).

Kuşaklar arası değerler ve kuşakların olayları değerlendirme biçimi ile bakış açıları zamanla, özellikle de tarihsel dönemler arasında gelişmektedir. Değerler, neyin iyi ya da kötü, adil ya da adaletsiz, meşru ya da gayri meşru olduğu konusunda yönlendirmesi bakımından insan hayatında önemli bir rol oynamaktadır (Boudon, 2001). Toplumsal düzeyde, ekonomik olanlar da dahil olmak üzere çeşitli mekanizmalar, koşullar, sosyalleşme kalıpları, savaşlar gibi yıkıcı siyasi olaylar ve kültürel faktörler kuşaklar arasında değerlerin değişmesine neden olur (Abayomi, 2024: 1-2).

Literatürde, değerlerin aktarımı kapsamlı bir şekilde araştırılmış ve konuyla ilgili iki teoriye odaklanılmıştır. İlki “yaşam akışı yaklaşımı”; ikincisi ise “kuşak teorisi”dir. İlki, değerlerin yaşlanmaya ve grup ardıcılığına göre değiştiğini gösterirken ikincisi, benzer sosyo-tarihsel dönemlerde doğan ve sosyalleşen insanların ortak deneyimler nedeniyle benzer değerleri paylaştığını söylemektedir (Abayomi, 2024: 2).

Kuşak kavramı, bazı çığır açıcı olaylar da dahil olmak üzere benzer coğrafi ve sosyo-tarihsel koşullarda doğmuş ve sosyalleşmiş insan gruplarını ifade eder. Ortak deneyimler, bireyler arasında bir kuşağı diğerlerinden ayıran ortak değerleri teşvik eder. Aynı dönemde ve coğrafi bölgede doğan bir kuşak, benzer toplumsal güçler, tarihsel olaylar ve toplumsallaşma kurumlarıyla etkileşime girerek kolektif bir hafıza oluşturur. Kuşakların incelenmesi genel tutumları, değerleri ve politik yönelimleri karşılaştırarak sosyal yaşamın çeşitli yönlerinin analizine olanak sağlar. Gerçekten de önemli sosyal değişimler (savaşlar, kültürel ve ekonomik dönüşümler gibi) yaşayan bir kuşağın ebeveynlerinin davranışlarından farklı davranışlar sergilemesi, farklı tutum ve tutumları benimsemesi muhtemeldir (Abayomi, 2024: 3).

Kuşakların hangi yılları kapsadığı ve sınırları konusunda literatürde fikir birliği bulunmamaktadır (Cilliers, 2017: 189-190). Bununla birlikte beş farklı kuşaktan bahsedilebilir (Dolot, 2018: 44; Gümüş, 2024: 17):

- Sessiz Kuşak veya 1928-1944 yılları arasında doğan, otoriteye ve yukarıdan aşağıya yönetim anlayışına değer veren en büyük nesil, Gelenekçiler.
- 1945-1965 yılları arasında doğan ve işkolik olma eğiliminde olan Bebek Patlaması (Baby Boomer) Kuşağı.
- 1965-1979 yılları arasında doğan, otoriteyle barışık, iş-yaşam dengesini önemli gören X Kuşağı.
- 1980-1995 yılları arasında doğan, genel olarak refah içinde büyüyen ve teknolojiye hâkim olan Y Kuşağı.
- 1995-2010 yılları arası doğan Z Kuşağı.

Z Kuşağı, “dijital yerliler, medya kuşağı, com kuşağı, net kuşağı” gibi kavramlarla da adlandırılmıştır (Mücevher ve Erdem, 2018:65). Z Kuşağı internet ile düşünülen ve bu boyutuyla, daha sanal bireyler olarak değerlendirilebilecek, sanal zaman dilimi içerisinde düşünülmesi gereken bir kuşaktır (Görün, Erdem ve Kara, 2023: 3-4). Z Kuşağı yeni medya kanallarından, sanal arkadaşlıklardan ve teknolojinin gücünden oldukça etkilenmektedir. Aile birimine önem veren, yüksek irade ve sorumluluk sahibi Z Kuşağı için akran kabulü de oldukça önemlidir. Dolayısıyla Z Kuşağı üyeleri için referans grubun ve sosyal medyanın etkisinin büyük olacağı söylenebilir.

Dijital teknolojiler dünyasında ve çoğu zaman doğrudan sanal dünyada yaşayan Z Kuşağı'nın modern teknolojiyi kullanmaları hayatlarının bir parçasıdır. Esnek çalışma saatleri, kişisel bağımsızlık içeren ve faaliyetlerine ilişkin sürekli geri bildirim gerektiren işleri tercih ederler (Seemiller ve Grace, 2018). Z Kuşağı bireyler dijital yerlilerdir (Grow & Yang, 2018). Z Kuşağı çeşitliliği, sürekli öğrenmeyi ve kendini gerçekleştirme tercih etmektedir (Dania ve diğerleri, 2023 :1) Bu kuşağın diğer kuşaklara göre en önemli farkı, teknolojinin ve internetin içinde doğmuş ve büyüyor olmalarıdır. Bu durum onların algılama, düşünme, öğrenme ve farkındalıklarında diğer kuşaklara göre önemli değişiklikler oluşturmaktadır (İnal, 2023: 380).

3. GÜVEN KAVRAMI ve GÜVEN TÜRLERİ

Güven her türlü birlikteliğin en temel koşuludur. Günümüzde ne içinde yaşadığımız toplumda kurumlara ne de diğer bireylere güvenmeden yaşamımızı sürdürmemiz mümkün değildir. Bu bağlamda güven bireylerin etkileşim halinde bir arada bulunmalarını, ilişkilerin sürekliliğini gücünü ve yoğunluğunu sağlayan en önemli faktördür. Güven, toplumu ve bireyleri bir arada tutan, ancak bunun yanı sıra toplum,

kurum ve birey hayatındaki esrarı, gerçek anlamıyla tam olarak çözümlenememiş bir olgudur. Güven olgusuna ilişkin yapılan tanımların benzer, ortak yön ve tespitleri olmakla beraber üzerinde uzlaşılabilen bir tanım bulunmamaktadır (Örselli ve Bilici, 2019; Örselli, 2016: 25).

Güvenin farklı bağlamlarda incelenmesi kavramın inanç, tutum, niyet ve davranış olarak birden fazla bakış açısıyla ele alınmasına neden olmuştur. Bu tanımlar kavramsal olarak farklı olsa da birbiriyle ilişkilidir. İnanç bireyin geçmiş deneyimlerinden, duygusal süreçlerinden türetilir. İnançlar tutumları yönetir, tutumlar niyetleri düzenler ve niyetler davranışlara dönüştürülür. Ancak güven olgusu temelde bir tutumdur. Güven, inançlar ve davranışlar arasında bir aracı olarak kabul edilir ve dolayısıyla güven, “belirsizlik ve kırılganlık ile karakterize edilen bir durumda bir aracının bireyin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacağı tutumu” olarak tanımlanabilir (Alsaid, 2023: 1-2).

Güven Türk Dil Kurumu sözlüğünde korku, çekinme veya kuşku duymaksızın inanmak ve bağlanmak, itimat olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Güven, kişinin deneyimleri, değerleri ve zihinsel modelleri tarafından bilgilendirilen bir varlığa olan inanç olarak da ifade edilebilir (Lee ve diğerleri, 2024: 3). Bu bağlamda güven olgusu deneyim, karşılaşma ve performanstan kaynaklanmaktadır (Abayomi, 2024: 2). Wierzbicki (2010), güven veya güvensizlik ile sonuçlanan deneyimin güvenen ile güvenilen arasındaki ilişki olduğunu ileri sürmüştür. Bu ilişkinin varlığı, özellikle güvenenin kişilerin işlerini ve kendisine emanet edilen malları nasıl yönettiği bağlamında, güvenenin spesifik bir durumu olarak temsil edilebilir. İnanç, değerlendirme ve beklentilere özel önem veren Castelfranchi ve Falcone (2011: 64), güvenin temel olarak zihinsel bir durum olduğunu, bir X temsilcisinin diğer bir Y temsilcisine, sonuç ile ilgili davranış/eylem hakkında karmaşık bir tutumu olduğunu açıklamıştır. Hardin (2002: 3) ise güveni kapsüllenmiş çıkarlar olarak tanımlamaktadır. “Sana güveniyorum çünkü senin çıkarın benimkini kapsıyor, yani benim güvenimi yerine getirmekte bir çıkarın var.”

Güven olgusunun “kurumsal güven, sosyal güven (kişilerarası güven) ve toplumsal güven” olmak üzere üç türü bulunmaktadır. “Kurumsal güven” devlet ve kamu kurumlarına olan güveni kapsar; sosyal güven birbirini tanıyan insanlar arasındaki güveni ifade eder. Toplumsal güven, tanımadığınız insanlara duyulan güven, diğer bir deyişle ilk kez karşılaştığınız birinin güvenilir davranacağı beklentisi olarak tanımlanabilir (Herreros, 2023: 118). Kurumsal ve kişilerarası güven hem bireysel olarak hem de birlikte, çağdaş toplumlarda sosyal yaşamın dokusu için hayati öneme sahiptir (Gemar, 2024: 2).

3.1. Sosyal (Kişilerarası) Güven

Sosyal güvenin, yani diğer bireylere duyulan güvenin, toplumsal katılıma faydalı olduğuna inanılmaktadır. Sosyal güven kurumsal güven hem de toplumsal güven ile yakından bağlantılıdır (Douglas, 2024: 1). İnsanların genel olarak güvenilir olduğuna dair duyulan inanç olarak belirtilen sosyal güven hem mikro hem de makro düzeyde çok sayıda olumlu sonuçla ilişkilidir. İnsanların genel olarak güvenilmeye değer olduğuna inanan bireyler, başkalarının haklarını destekleme, sosyal güvenlik ağlarını destekleme, kolayca yeni ilişkiler kurma, daha yüksek sağlık ve mutluluk düzeyine sahip olma ve toplum yanlısı davranma eğilimindedirler (Doyle, 2023: 1).

Sosyal güvenin yarıçapı oldukça dardır ve yalnızca yakın ilişki içerisinde bulunduğu insanları kapsar. Güçlü bağlara veya yoğun ilişkilere dayanan sosyal güvende, sosyal çevrelerini akrabaları, yakın arkadaşları, iş arkadaşları ve kendi gruplarının üyeleri üzerine kurarlar ve kendi türlerinden farklı insanlardan uzak dururlar. Genel olarak dünyaya karamsar bir bakış açısına sahiptirler ve yalnızca yakın ve sürekli temasta buldukları bireylere güvenirler. Kendi çevrelerinin dışındaki insanlara duyulan güvensizlik, kendine güvenenlerin evrensel kurallara uyma ve işbirlikçi davranışları genişletme olasılığını azaltır ve kendi küçük çevreleri için özel avantajlar yaratmak amacıyla kuralları esnetebilirler (Tu, 2023: 163).

3.2. Kurumsal Güven

Vatandaşların devlete ve kurumlara olan güveni, başarılı bir devletin ve iyi işleyen bir ekonominin temelidir. Devlete ve kurumlara olan güven ile bu kurumların performansı arasındaki ilişki karşılıklıdır ve karşılıklı olarak güçlendiricidir. Kurumsal güvenin son derece düşük olması, vatandaşların proaktif olarak siyasi sistemi değiştirmeye çabalamalarıyla sonuçlanabilir (Al Izzati ve diğerleri, 2024: 1).

Kurumlara duyulan güven, kişinin söz konusu kurumun işleyişine olan inancının, davranışları bireyin beklentilerini karşılamayan tek bir kurum üyesinin eylemleri nedeniyle tehlikeye atılmaması ve dolayısıyla yine de kurumsal güvenin var olduğu ileri sürülmektedir. Dolayısıyla bu güven, kişisel etkileşimler

tarafından bilgilendirilir ancak aynı zamanda bunu da aşar, siyasi organlar, finansal kurumlar gibi toplumsal yapılara ve organizasyonlara nüfuz eder ve bunları şekillendirir (Gemar, 2024: 2).

Devlete duyulan güven, meşruiyetin temelidir. Kurumsal güven, ekonomik performans algıları veya suçla ilgili endişeler gibi makro düzeydeki eğilimlerle ilişkililikten, aynı zamanda kişinin kamu görevlileriyle olan etkileşimleri ve performanslarına ilişkin değerlendirmelerden de etkilenir (Jensen ve Piatak, 2024: 107-108). Kurumsal güven, çeşitli perspektiflerden değerlendirilmesi gereken karmaşık ve çok boyutlu bir kavramdır ve vatandaşların belirli bir kamu hizmetinden memnuniyetinin devlete olan güvenin bir ölçüsü olabilir (Yan Li ve Shang, 2023: 2). Devlete duyulan güven, insanların devlete ve onun kamu görevlilerine ilişkin makul (görünmez ve istikrarlı) beklentilerine dayanan öznel bir algı olarak görülebilir. Ayrıca devlete olan güvenin vatandaşların onun görevlerini etkili ve hızlı bir şekilde yerine getireceğine ve üstlendiği görevlerin vatandaşların beklentilerine uygun olacağına inanması anlamına da gelmektedir.

3.3. Toplumsal Güven

Toplumsal güvenin en öne çıkan bileşenlerinden biri kurumsal güven veya bireylerin, kurumların ve temsilcilerinin, bireyin olması gerektiği gibi çalıştığına dair duyduğu güvendir (Gemar, 2024: 1). Aslında devletin etkinliği, hukukun üstünlüğünü uygulama ve kanunları çiğneyenleri cezalandırma kapasitesi ile toplumsal güven arasında bir ilişki vardır (Herrerros, 2023: 120).

Literatürde, devlet ile toplumsal güven arasındaki ilişkinin mantığı, kamu kurumlarının aldatılan ya da aldatılan kişileri tazmin ettiği, etkili bir şekilde uygulanan bir hukukun üstünlüğünün toplumsal güveni teşvik etmesidir. En kötü ihtimalle, devlet güvenenin aldatılması durumunda telafi edecek ve tazminat ödeyecektir (Herrerros, 2023: 120).

Toplumsal güven, çoğu insanın ortak değerleri paylaştığı ve dolayısıyla birbirleriyle iyi niyetli oldukları inancına dayanmaktadır. Yüksek derecede toplumsal güvene sahip kişiler, çoğu insanın genel olarak güvenebileceğine inanırlar ve görünüşte kendilerinden oldukça farklı görünen, tanıdık olmayan diğer kişilere güvenmeye isteklidirler. Toplumsal güven, insanların toplumlar, ekonomik ve etnik gruplar, dinler ve ırklar arasında paylaştığı bağı yansıtır. Toplumsal güven, genellikle insanları birbirine bağlaması ve kolektif hedefleri destekleyen düşünceleri, güdülerini ve davranışları kolaylaştırması nedeniyle ilişkilerde, gruplarda ve toplumlarda bir “sosyal yapıştırıcı” olarak tanımlanır (Tu, 2023: 162).

Toplumsal güven, yabancılarla ve sıradan tanıdıklarla sayısız etkileşimi içeren karmaşık, büyük ölçekli, hareketli ve heterojen bir toplumun işlevi için hayati öneme sahiptir. Modern toplumların işlevi, yabancı insanlar arasındaki zayıf bağlar ve onların kurallara ortak bağlılıkları üzerine kuruludur. Başkalarına inancı olan insanlar, kurallara uyarak kendilerinden yararlanılacağından korkmazlar çünkü başkalarının da kurallara uymasını beklerler. Bu nedenle, başkalarına güveni yüksek bireylerin güçlü ahlaki ve yasal davranış standartlarını onaylama olasılıkları daha yüksektir. Ayrıca, başkalarının evrensel kurallara uygunluğuna duyulan genel güven, fırsatçı davranışlara eğilimi frenleyebilir ve işlem maliyetlerini azaltabilir, böylece karşılıklı yarar sağlayan iş birliğini kolaylaştırabilir. Bu açıdan bakıldığında, toplumsal güven düzeyi daha yüksek olan toplumlar, kurallara daha fazla itaat edebilir, daha güçlü iş birliği ruhuna sahip olabilir ve özellikle yolsuzluk açısından daha düşük suç oranlarına sahip olabilir (Tu, 2023: 162).

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde anket çalışmasından elde edilen bulgular değerlendirilmektedir.

4.1. Araştırmanın Amacı

Devlete ve kurumlara duyulan güven dünyada ve Türkiye’de inişli çıkışlı bir seyir izlese de son yıllarda devlete duyulan güven seviyesinin düşüş trendinde olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Güven azalması beraberinde birtakım sorunları getirmekte, devlet-vatandaş ilişkisini olumsuz yönde etkileyerek, yozlaşmayı desteklemekte (Emre, 2003: 217-218), toplumsal barışı tehdit ederek devletin meşruiyetinin ve varlık nedeninin sorgulanmasına yol açmaktadır (Örselli, 2010: 150; Örselli ve Bilici, 2019). Nitekim devletin geleceği vatandaşların devletin meşruluğuna olan inancıyla yakından ilişkilidir. Meşruiyet, vatandaşların devletin haklılığına duydukları inançtır. Meşruiyet algısı ise devlete ve kurumlara duyulan güvenle doğru orantılıdır. Bu açıdan devlete güven inşası devletin meşruiyeti, kamu politikalarının sağlıklı bir şekilde oluşturulabilmesi ve icra edilmesi açısından önemlidir (Ateş, 2004: 2). Çünkü devlete ve kurumlara duyulan güvenin derecesi kamu yönetiminin işleyişini doğrudan etkilemektedir.

Literatürde devlete ve kurumlara duyulan güven ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde güvenin önemi, nasıl ölçülebileceği ve hangi faktörlerden etkilendiği üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu çalışmanın da

amacı, Z Kuşağı'nın devlete ve kurumlara duyduğu güveni ölçmek ve kurumsal güvenin hangi faktörlerden etkilendiğini tespit etmektir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada Z Kuşağı'nın devlete ve kurumlara duydukları güven düzeyi analiz edilmeye çalışıldığı için “nicel bir araştırma” yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmaya konu olacak veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak tam yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır. Anket formunun ilk bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulara; ikinci bölümünde ise Z Kuşağı'nın kurumsal güven düzeyini ölçmeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Ölçeğin uygulanabilirliğini ispatlamak amacıyla ölçeğin iç tutarlılık katsayısına yani Cronbach Alfa değerine bakılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin bütününe ait güvenilirlik katsayı 0,934 olarak bulunmuştur. Anket çalışması için Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'ndan 11.03.2022 tarih 2022/98 numaralı etik kurul izni alınmıştır.

4.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Anket çalışmasının evrenini Türkiye'de ikamet eden 18-25 yaş arası T.C. vatandaşları oluşturmaktadır. Hangi ilde anket çalışmasının yapılacağı “İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması”na (İBBS/NUTS) göre tespit edilmiştir. Anket çalışması 23 il, 63 ilçe ve 314 mahallede gerçekleştirilmiştir. Örneklem dâhil edilen illerde ikamet eden 18-25 yaş Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan 2.018 katılımcı tesadüfi örneklem yöntemiyle belirlenmiş ve saha/anket çalışması yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması 29.08.2023-26.09.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Tablo 1.'de örneklem kapsamına alınan iller gösterilmektedir.

Tablo 1. Örneklem Dağılımı

Bölge No	Bölgeler	İller	N
1	İstanbul	İstanbul	578
2	Batı Marmara	Tekirdağ	40
		Balıkesir	40
3	Ege	İzmir	135
		Aydın	45
		Manisa	35
4	Doğu Marmara	Bursa	100
		Kocaeli	70
5	Batı Anadolu	Ankara	200
		Konya	90
6	Akdeniz	Antalya	85
		Adana	75
		Hatay	60
7	Orta Anadolu	Kayseri	50
8	Batı Karadeniz	Samsun	50
9	Doğu Karadeniz	Trabzon	30
TRA	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum	35
		Ağrı	30
TRB	Ortadoğu Anadolu	Van	50
		Malatya	30
TRC	Güneydoğu Anadolu	Mardin	35
		Diyarbakır	75
		Gaziantep	80
Toplam		23	2018

4.4. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Çalışmaya katılan örneklem demografik özelliklerine Tablo 2'de yer verilmektedir.

Tablo 2. Örneklemin Demografik Bilgileri

		Cevaplar	Sayı	%
Cinsiyet		Erkek	1010	50,05
		Kadın	1008	49,95
Yaş		18	245	12,14
		19	251	12,44
		20	240	11,89
		21	253	12,54
		22	255	12,64
		23	250	12,39
		24	269	13,33
		25	255	12,64
Eğitim		İlkokul	28	1,39
		Ortaokul	211	10,46
		Lise ve dengi	1467	72,70
		Üniversite	312	15,46
Meslek		Öğrenci	1065	52,78
		Devlet Memuru	21	1,04
		İşçi	476	23,59
		Çiftçi / Ziraatçı	4	0,20
		Ev Hanımı	163	8,08
		İşsiz/İş arıyor	132	6,54
		Özel sektör çalışanı	104	5,15
		Esnaf	33	1,64
		Serbest meslek erbabı (Avukat, Doktor, Mühendis vb.)	16	0,79
		Herhangi bir mesleğim yok	4	0,20
		Düzenli bir gelirim yok	1320	65,41
Gelir		0- 4000 TL	194	9,61
		4001-8000 TL	349	17,29
		8001-12.000 TL	131	6,49
		12.001 TL ve üzeri	24	1,19
		Toplam	2018	100

Katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde eşit bir dağılımın olduğu görülmektedir. Çalışmanın Türkiye evrenini bu bağlamda yansıttığı belirtilebilir. Çalışma Z Kuşağı olarak nitelendirilen katılımcılara yönelik gerçekleştirildiği için yaş dağılımının 18-25 yaş arası olması şaşırtıcı değildir. Ayrıca yaş dağılımının dengeli dağıldığı da görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumları değerlendirildiğinde %1,39'u ilkokul mezunu, %10,46'sı ortaokul mezunu, %72,7'sinin lise ve dengi okullardan mezun olduğu, %15,46'sının ise üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya katılanların görece yoğunluğunun lise ve dengi okul mezunları olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumları incelendiğinde büyük bir bölümünün herhangi bir işte çalışmamlarından kaynaklı düzenli bir gelire sahip olmadığı görülmektedir. Katılımcıların meslek dağılımı incelendiğinde %52,78'inin öğrenci, %1,04'ünün devlet memuru, %23,59'unun işçi, %8,08'inin ev hanımı, %6,54'ünün işsiz/iş aradığı, %5,15'inin özel sektör çalışanı olduğu tespit edilmiştir. Görece yoğunluğun öğrenci olduğu belirtilebilir.

Tablo 3. Örneklemin Dindarlık Düzeyi, Hayattan Memnuniyet, Gelecek Beklentisi ve İdeolojik Konumu,

Değişkenler	N	Minimum	Maximum	\bar{X}	SS
Dindarlık düzeyleri**	2008	1	5	2,70	1,20
Hayattan memnuniyet**	1997	1	5	4,33	1,35
Gelecek beklentisi**	2013	1	5	4,33	1,38
İdeolojik düzlemdeki konumları*	1917	0	10	5,22	2,87

Not: (i) *Ölçekte 0 Sol, 10 sağ anlamındadır. (ii) **Ölçekte cevaplar olumsuzdan-olumsuz doğru sıralanmıştır. (iii) Fikrim yok diyenler ortalama hesabına dâhil edilmemiştir.

Katılımcıların kendilerini dindarlık açısından nasıl tanımladıklarını belirleyebilmek için “kendinizi dindarlık açısından nasıl değerlendirirsiniz” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların %52'si kendisini dindar olarak tanımlamaktadır. Dindar olmadığını belirten gençlerin oranı ise 27,6'dır. Katılımcıların hayatlarından ne derece memnun olduklarını tespit edebilmek için “her şeyi göz önünde bulundurarak şimdilerde hayatınızdan ne kadar memnun olduğunuzu söyler misiniz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Verilen cevaplara göre katılımcıların %77,20'si hayatlarından memnun olmadığını belirtirken, yaklaşık %17'si ise memnun olduklarını söylemişlerdir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğu hayatlarından memnun değildir. Katılımcıların gelecekte umutlu olup olmadıklarına ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde katılımcıların %78,70'i gelecekte umutlu olmadığını; bunun yanında %17,3'ü ise gelecekte umutlu olduğunu belirtmiştir. Bulgulara göre katılımcıların büyük çoğunluğu gelecek endişesi taşımaktadır. Elde edilen bulgulara göre ideolojik düzlemde, katılımcıların %35'i (0-4 arası/913 katılımcı) sol olarak, %17,1'i (5/345

katılımcı) merkezde, %37,6'sı (6-10 arası/659 katılımcı) sağ olarak kendilerini tanımlamaktadır. Bu sonuçlara göre katılımcıların kendilerini merkezde ve ortanın sağında konumlandığı görülmektedir.

4.5. Katılımcıların Toplumsal ve Kurumsal Güven Düzeyleri

Çalışmada katılımcıların genel güven düzeyini ölçebilmek amacıyla “Diğer insanlarla olan ilişkilerinizde çoğu insana güvenebileceğinizi mi, yoksa onlarla olan ilişkilerinizde dikkatli olunması gerektiğini mi düşünürsünüz?” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Verilen cevaplar Tablo 4.’de düzenlenmiştir.

Tablo 4. Genel Güven Düzeyi

Cevaplar	Sayı	%
Evet, güvenirim	159	7,9
Hayır, dikkatli olunması gerektiğini düşünürüm	1753	86,9
Fikrim yok	106	5,3
Toplam	2018	100

Bulgular incelendiğinde, katılımcıların büyük bir bölümünün %86,9 “öteki”ne pek de güven duymadığını göstermektedir. Öyle ki diğer insanlara güvenilebileceğini düşünenlerin oranı sadece %7,9 düzeyindedir.

Çalışmada toplumsal güven düzeyini ölçebilmek için bu genel soruya ilaveten yöneltilen diğer soru “Hayatınızda en çok kime güvenirsiniz?” şeklindedir.

Tablo 5. Katılımcıların En Çok Güven Duydukları Kişiler

Cevaplar	Sayı	%
Aile (Anne ve baba)	1639	81,20
Arkadaşlar	96	4,80
Akrabalar	48	2,40
Öğretmenler	46	2,30
Kimseye güvenmem	189	9,40
Toplam	2018	100

Katılımcıların hayatında en çok güvendikleri ailesidir. Arkadaşlarına, akrabalarına ve öğretmenlerine güvendiğini belirtenlerin oranı oldukça düşüktür. Kimseye güvenmediğini belirtenlerin oranı ise %9,40 olarak tespit edilmiştir.

Çalışmada katılımcıların Türkiye’de devlete ve kurumlarına duydukları güveni ölçebilmek için şu şekilde bir soru yöneltilmiştir: “Aşağıda yazılı olan kurumlara ne kadar güvendiğinizi lütfen belirtir misiniz?” Elde edilen bulgular Tablo 6.’da düzenlenmiştir.

Tablo 6. Kurumlara Duyulan Güven Düzeyi

Kurumlar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Ortalama	SS	
Polis/Emniyet Teşkilatı	Sayı	7	5	21	61	65	61	52	346	558	842	8,72	1,69
	%	0,3	0,2	1,0	3,0	3,2	3,0	2,6	17,1	27,7	41,7		
Ordu/Asker	Sayı	7	24	66	59	65	22	27	247	728	773	8,62	1,93
	%	0,3	1,2	3,3	2,9	3,2	1,1	1,3	12,2	36,1	38,3		
TBMM	Sayı	18	16	38	98	72	40	41	415	594	686	8,41	1,97
	%	0,9	0,8	1,9	4,9	3,6	2,0	2,0	20,6	29,4	34,0		
Cumhurbaşkanı	Sayı	9	19	2	39	116	173	331	493	363	473	7,97	1,74
	%	0,4	0,9	0,1	1,9	5,7	8,6	16,4	24,4	18,0	23,4		
Anayasa Mahkemesi	Sayı	40	36	70	139	205	320	369	315	198	326	6,92	2,21
	%	2,0	1,8	3,5	6,9	10,2	15,9	18,3	15,6	9,8	16,2		
Valilik/ Kaymakamlık	Sayı	86	43	88	205	198	279	211	250	247	141	6,86	2,54
	%	4,3	2,1	4,4	10,2	9,8	8,0	13,0	19,4	8,7	20,2		
Üniversiteler	Sayı	9	12	70	163	369	736	419	179	27	34	6,0	1,40
	%	0,4	0,6	3,5	8,1	18,3	36,5	20,8	8,9	1,3	1,7		
Belediye Başkanları	Sayı	139	110	164	198	279	279	211	250	247	141	5,86	2,58
	%	6,9	5,5	8,1	9,8	13,8	13,8	10,5	21,4	12,2	7,0		
Sivil Toplum Kuruluşları	Sayı	26	44	108	265	463	362	402	266	52	30	5,8	1,75
	%	1,3	2,2	5,4	13,1	22,9	17,9	19,9	13,2	2,6	1,5		
Eğitim Kurumları (İlköğretim-Lise ve dengi)	Sayı	15	19	85	254	512	509	414	149	36	25	5,75	1,50
	%	0,7	0,9	4,2	12,6	25,4	25,2	20,5	7,4	1,8	1,2		
ÖSYM	Sayı	268	119	218	317	177	182	267	195	151	124	5,17	2,72
	%	13,3	5,9	10,8	15,7	8,8	9,0	13,2	9,7	7,5	6,1		
Hastaneler/Sağlık Kuruluşları	Sayı	321	149	19	248	307	215	182	150	166	83	4,87	2,68
	%	15,9	7,4	9,8	12,3	15,2	10,7	9,0	7,4	8,2	4,1		
Mahkemeler	Sayı	149	194	360	389	229	106	149	233	115	94	4,87	2,53
	%	7,4	9,6	17,8	19,3	11,3	5,3	7,4	11,5	5,7	4,7		
T.C. Merkez Bankası	Sayı	210	280	366	241	174	140	148	169	154	136	4,79	2,78
	%	10,4	13,9	18,1	11,9	8,6	6,9	7,3	8,4	7,6	6,7		
TÜİK	Sayı	968	283	164	54	41	42	47	103	29	287	3,46	3,35
	%	48,0	14,0	8,1	2,7	2,0	2,1	2,3	5,1	1,4	14,2		
Diyanet İşleri Başkanlığı	Sayı	1114	178	110	93	22	20	13	72	97	299	3,44	3,50
	%	55,2	8,8	5,5	4,6	1,1	1,0	0,6	3,6	4,8	14,8		
Din Görevlileri	Sayı	1144	251	60	29	26	38	10	37	84	339	3,38	3,57
	%	56,7	12,4	3,0	1,4	1,3	1,9	0,5	1,8	4,2	16,8		
Medya (TV-Radyo-Gazete)	Sayı	1448	78	9	22	11	22	39	81	92	216	2,88	3,35
	%	71,8	3,9	0,4	1,1	0,5	1,1	1,9	4,0	4,6	10,7		
Siyasi Partiler	Sayı	1158	154	270	153	83	79	53	32	21	15	2,35	2,02
	%	57,4	7,6	13,4	7,6	4,1	3,9	2,6	1,6	1,0	0,7		

Not: (i) Ölçekte 0 “güvenmiyorum” ve 10 “güveniyorum” anlamındadır.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde katılımcılar tarafından en güvenilen kurumların başında “polis/emniyet teşkilatı” gelmektedir. İkinci sırayı “ordu” ve üçüncü sırayı ise TBMM almıştır. Cumhurbaşkanı çok az bir farkla dördüncü sırada yer almıştır. Ardından Anayasa Mahkemesi de güvenilir kurumlar arasında değerlendirilmektedir. Bunun yanında daha az güvenilen veya güvenilmeyen olarak değerlendirilen kurumların başında TÜİK, Diyanet İşleri Başkanlığı, din görevlileri, medya ve siyasi partiler gelmektedir.

Son yıllarda birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede, vatandaşların devlete ve kamu kurumlarına duyduğu güven düzeyinde ciddi azalmanın söz konusu olduğu sık sık gündemdeki yerini korumaktadır. Herhangi bir sistemin kurumlarına güven duyulması o sistemin meşruiyetinin bir göstergesini teşkil etmektedir (Örselli, 2016). Belli başlı kurumlarına makul düzeylerde güven duyulmayan bir sistemin, halkın gözünde doğru, haklı ve adil kısacası meşru olması mümkün değildir (Esmer, 1999: 41). Dolayısıyla güven düzeyinin düşük olması ve vatandaş ile devlet arasında oluşan bu güven açığı, devletin ve kurumlarının bir bakıma meşruiyetini de olumsuz yönde etkilemektedir (Akgün, 2001: 2-3).

Çalışmada Z Kuşağı'nın demografik özelliklerinin kurumsal güven düzeyleri üzerinde bir etkisinin olup olmadığı da incelenmiştir. Yapılan analizlere göre Z Kuşağı'nın cinsiyetine göre kurumsal güven düzeyleri değişmektedir. Elde edilen bulgulara göre erkekler, kadınlara göre kurumlara daha fazla güven duymaktadırlar. Bunun temel sebebi, erkeklerin kamusal yaşamda daha görünür ve aktif olmaları, dolayısıyla erkeklerin kadınlara göre kurumlara daha yakın ilişkiler içine girmeleri olabilir (Örselli, Taşpınar ve Bayrakçı, 2022: 69). Z Kuşağı katılımcıların gelir durumlarına göre kurumsal güven düzeyi de değişmektedir. Gelir düzeyi arttıkça kurumsal güvenin arttığı tespit edilmiştir. Bununla beraber Z Kuşağı'nın yaşları ve eğitim düzeylerinin kurumsal güvenleri üzerinde bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada Z Kuşağı'nın dindarlık düzeyi, hayattan memnuniyetleri, gelecekte umut düzeyleri ve ideolojik konumlandırma biçimlerine göre kurumsal güvenlerinin etkilenip etkilenmediği de araştırılmıştır. Yapılan pearson korelasyon testi sonuçlarına göre Z Kuşağı'nın dindarlık düzeyi, hayattan memnuniyet ve gelecekte umut düzeyleri ile kurumsal güvenleri arasında orta düzeyde pozitif yönlü ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre Z Kuşağı'nın dindarlık düzeyleri, hayattan memnuniyetleri ve gelecekte umut düzeyleri arttıkça kurumsal güvenleri de artış göstermektedir. Z Kuşağı'nın ideolojik düzlemde kendilerini konumlandırma biçimlerine göre kendini sağda konumlandırılanların kurumsal güven düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

5. SONUÇ

Güven, insanoğlunun yaşamını devam ettirebilmesi için bir ihtiyaçtır. İnsanoğlu yaşamları boyunca her gün diğer insanlara veya soyut sistemlere güvenir. Böylece insan hayatı bir rasyonalite içerisinde sürdürülebilir hale gelir. Güven, karşımızdakinin çıkarlarımız doğrultusunda davranacağına duyulan inanç olarak görüldüğünde, karşımızdakilerin bu yönde davranmalarını bekleriz. Ancak her zaman karşımızdaki, çıkarlarımız doğrultusunda davranmayabilir. Bu nedenle güven inişli çıkışlı bir seyir izlemektedir.

Hangi faktörlerin devlete olan güveni etkileyebileceğini ve hangi koşullar altında etkili olabileceğini anlamak oldukça önemlidir. Kurumsal güven konjonktürel olaylardan etkilenmediği gibi, makro ekonomik göstergelerden, ülke içi ve dışı siyasi olaylardan, etik dışı davranış ve yolsuzluk algısından aynı zamanda kamu görevlilerinin davranışlarından da etkilenmektedir. Bu nedenle devlete olan güveni artırma potansiyeline sahip eylemlerin gerçekleştirilmesi hem kurumsal güven düzeyini artıracığı gibi hem de kamu politikalarının daha kolay uygulanmasını sağlayacaktır.

Çalışmada elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde Z Kuşağı'nın demografik özelliklerinin kurumsal güvenlerini etkilediği tespit edilmiştir. Erkeklerin kadınlara göre kurumsal güvenleri daha fazladır. Gelir düzeyi arttıkça kurumsal güvenin de arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca hayata olumlu bakan, gelecekte umutlu olanların; kendini siyasi olarak sağda konumlandırılan ve dindarlık düzeyi yüksek olan bireylerin kurumsal güvenlerinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Devlete güven inşasında, kamu kurumlarının performanslarının iyileştirilmesi, kamuda etik anlayışın yerleştirilmesi, etik dışı davranışların önüne geçilmesi, hesap verebilirliğin ve şeffaflığın artırılması, hukukun üstünlüğünün yerleştirilmesi, demokratik değerlere verilen önemin artırılması, adaletin tesis edilerek, vatandaşların adaletin tecelli ettiğine olan inançlarının yaygınlaştırılması güven duygusunu olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKÇA

- Abayomi, K. Q. (2024). Public trust and state management of the COVID-19 pandemic in Nigeria. *Frontiers in Political Science*, 6(1334827), 1-12. <https://doi.org/10.3389/fpos.2024.1334827>
- Akgün, B. (2001). Türkiye’de siyasal güven: Nedenleri ve sonuçları. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 56(4), 1-23. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001876
- Akinola, O. A., Omar, B. & Mustapha, L. K. (2021). Salience in the media and political trust in Nigeria: The mediating role of political participation. *Pertanika Journal of Social Sciences and Humanities*, 29(4), 2153-2169. <https://doi.org/10.47836/pjssh.29.4.03>
- Al Izzati, R., Dartanto, T., Suryadarma, D. & Suryahadi, A. (2024). Direct elections and trust in state and political institutions: Evidence from Indonesia’s election reform. *European Journal of Political Economy*, 85(102572), 1-18. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2024.102572>
- Alsaid, A., Li, M., Chiou, E. K. & Lee, J. D. (2023). Measuring trust: a text analysis approach to compare, contrast, and select trust questionnaires. *Frontiers in Psychology*, 14(1192020), 1-18. <http://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1192020>
- Anand, A. & Sossin, L. (2018). Guest editors’ introduction to the special issue on public sector ethics. *Canadian Public Administration*, 61(1), 4-14. <https://doi.org/10.1111/capa.12269>
- Andrews, R. & Jilke, S. (2016). Welfare states and social cohesion in Europe: Does social service quality matter?. *Journal of Social Policy*, 45(1), 119-140. <https://doi.org/10.1017/S0047279415000513>
- Ateş, H. (2004). Kamu yönetiminde güven problemi ve halkın devlete güveni. *Çağdaş Kamu Yönetimi II*, Ed. M. Acar & H. Özgür, Ankara: Nobel Yayınları.
- Baker, S. & Chapin III, F. S. (2018). Going beyond “it depends”: The role of context in shaping participation in natural resource management. *Ecology and Society*, 23(1), 1-11. <https://doi.org/10.5751/ES-09868-230120>
- Boudon, R. (2001). *The origin of values: Essays in the sociology and philosophy of beliefs*. Transaction Publishers.
- Castelfranchi, C. & Falcone, R. (2011). Socio-cognitive theory of trust. https://www.researchgate.net/publication/266039117_Socio-Cognitive_Theory_of_Trust.
- Cilliers, E. J. (2017). The challenge of teaching generation z people. *International Journal of Social Sciences*, 3(1), 188-198. <http://doi.org/10.20319/pjss.2017.31.188198>
- Cluverius, J. & Banda, K. K. (2018). How trust attitudes promote grassroots lobbying in the American States. *Social Science Quarterly*, 99(3), 1006-1020. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12486>
- Dania, T., Chl’adkov’a, H., Duda, J., Ko’zi’sek, R. & Hrdli’ckov’, A. (2023). The motivation of generation z: A prototype of the Mendel University student. *The International Journal of Management Education*, 21(100891), 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100891>
- Dolot, A. (2018). The characteristic of generation z. *E-Mentor*, 2(74), 44-50, 2018. <http://dx.doi.org/10.15219/em74.13511>
- Douglas, N. (2024). The role of trust in Belarusian societal mobilization (2020–2021). *International Journal of Comparative Sociology*, 00(0), 1-21. <https://doi.org/10.1177/00207152241246746>
- Doyle, J. (2023). Fragile trust, stable mistrust: A theory of the formation and sustainability of social trust. *Social Psychology Quarterly*, 00(0), 1-24. <http://doi.org/10.1177/01902725231204848>
- Emre, C. (2003). *Yönetim Bilim Yazıları*, Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Esmer, Y. (1999). *Devrim, evrim, statüko; Türkiye’de sosyal, siyasal ve ekonomik değerler*, Tesev Yayınları.
- Gemar, A. (2024). Institutional trust, spirituality, and religious practice in the United States. *Social Sciences*, 13(67), 1-19. <https://doi.org/10.3390/socsci13010067>
- Görün, M., Erdem, N. & Kara, G. (2023). Z Kuşağının “siyaset” kavramına dair metaforik algılarının ölçülmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 6(1), 1-27.
- Grow, J. M. & Yang, S. (2018). Generation-z enters the advertising workplace: Expectations through a gendered lens. *Journal of Advertising Education*, 22(1), 7–22. <https://doi.org/10.1177/1098048218768595>

- Gümüş, B. (2024). *Z Kuşağı gençliğinin kamu yönetiminde etik değer algısı üzerine bir alan araştırması*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi), Isparta.
- Hardin R. (2002). *Trust and trustworthiness*. New York: Russell Sage Found.
- Herreros, F. (2023). The state and trust. *Annual Review of Political Science*, 26, 117–34. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-051921-102842>
- Islam, M. S. & Ahsan, A. H. M. (2023). Citizens' satisfaction with local government service delivery performance in Bangladesh: Does citizens' confidence matter?. *Social Science Review*, 38(2), 117-133. <https://doi.org/10.3329/ssr.v38i2.64464>
- İnal, İ. H. (2023). Z Kuşağının sosyal medyanın siyasi etkisine yönelik algısının sosyal medyanın oy verme davranışı üzerindeki etkisine yönelik algısına etkisi ve sosyal medyada siyasi iletişim davranışının aracılık rolü. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(92), 378-394. <http://doi.org/10.26450/jshsr.3505>
- Jensen, C. & Piatak, J. (2024). Public service motivation and trust in government: An examination across the federal, state, and local levels in the United States. *American Review of Public Administration*, 54(2), 107-118. <https://doi.org/10.1177/02750740231200449>
- Kumagai, S. & Iorio, F. (2020). *Building trust in government through citizen engagement*. World Bank, Washington, DC. <https://doi.org/10.1596/33346>
- Lee, S., Taylor, M. A., Ahmed, S. & Moon, W.-K. (2024). Going beyond political ideology: A computational analysis of civic trust in science. *Public Understanding of Science*, 0(0), 1-17. <http://doi.org/10.1177/09636625241246076>.
- Mücevher, M. H. & Erdem, R. (2018). X kuşağı akademisyenler ile y kuşağı öğrencilerin birbirlerine karşı algıları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(22), 60-74. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.391745>
- Örselli, E. & Bilici Z. (2019). Building trust in the state: What the declining trust tells. *Contemporary Debates on Politics and Public Administration in the Postmodern Era*, (Ed. Ö. Uğur ve K. C. Doğan), Berlin: Peter Lang.
- Örselli, E. (2010). *Türkiye'de toplumsal ve yönetsel etik değerler ile ikilemler: Uygulamalı bir araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi), Konya.
- Örselli, E. (2016). *Türkiye'de yargıya güven*. Çizgi Kitabevi.
- Örselli, E., Taşpınar, Y. & Bayrakçı, E. (2022). Measuring the level of trust, legitimacy and civil awareness among Turkish citizens with an emphasis on legal procedures. *Lex Humana*, 14(2), 53-74.
- Patton, E. B. (2017). A validation of voter's political trust in mokokchung district (Nagaland). *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 22(06), 44-49. <https://doi.org/10.9790/0837-2206024449>
- Pedersen, M. J. & Nielsen, V. L. (2020). Bureaucratic decision-making: A multi-method study of gender similarity bias and gender stereotype beliefs. *Public Administration*, 98(2), 424-440.
- Schultz, D. (2024). Generations, politics, and the practice of political science. *Generational Politics in the United States From the Silents to Gen Z and Beyond*, (Ed. S. Friedman & D. Schultz), USA: University of Michigan Press. <https://doi.org/10.3998/mpub.11621506>
- Seemiller, C. & Grace, M. (2018). *Generation z: A century in the making*. Routledge.
- Tranter, B., Lester, L., Foxwell-Norton, K. & Palmer, M. A. (2023). In science we trust? Public trust in Intergovernmental Panel on Climate Change projections and accepting anthropogenic climate change. *Public Understanding of Science*, 32(6), 691-708.
- Tu, W. (2023). Trust and corruption: How different forms of trust interact with formal institutions. *Global Public Policy and Governance*, 3, 160-179. <https://doi.org/10.1007/s43508-023-00061-6>
- Türk Dil Kurumu (2024). Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Wierzbicki, A. (2010). Theory of trust and fairness. in: trust and fairness in open, distributed systems. *Studies in Computational Intelligence*, 298. Berlin: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-13451-7_2
- Yan Li, Y. & Shang, H. (2023). How does e-government use affect citizens' trust in government? Empirical evidence from China. *Information & Management*, 60(103844), 1-18. <https://doi.org/10.1016/j.im.2023.103844>